

Norsk idrettspolitikk – en forsøksvis evaluering med utgangspunkt i lokal anleggspolitikk

Nils Asle Bergsgard

Introduksjon

Det som omtales som «den norske idrettsmodellen» framstilles som en evig suksesshistorie som skal eksporteres til andre land

Den kan knyttes til det som omtales som den sosialdemokratiske orden i Norge, med etableringen av Norsk Tipping, Norges Idrettsforbund og Statens Ungdoms og Idrettskontor i etterkrigsårene.

En del kritiske stemmer til hvor godt modellen fungerer (retorikk og virkelighet; brekkstangen som sviktet)

Introduksjon

Retorisk tar utgangspunkt i den svenske samfunnsøkonomen Sanandaji (2015) som hevder at det er de kulturelle forutsetningene som eksisterte før velferdsstatens inntogsmarsj, som har skapt velstanden i de nordiske landene, blant annet arbeidsomhet og tillit, og ikke den moderne velferdsstatens institusjoner – som mer har vært en hemsko.

Og spør: Innebærer den norske modellen kun et fordyrende mellomledd når det gjelder å organisere idrettslig aktivitet i befolkningen som i alle tilfeller ville funnet sted?

Lokal anleggspolitikk som case

Bakgrunn – anleggsstruktur og aktivitetsmønstre

Anlegg for organisert idrett fortsatt dominerende når vi ser på finansiering via spillemidler – men en svak dreining de siste fem årene

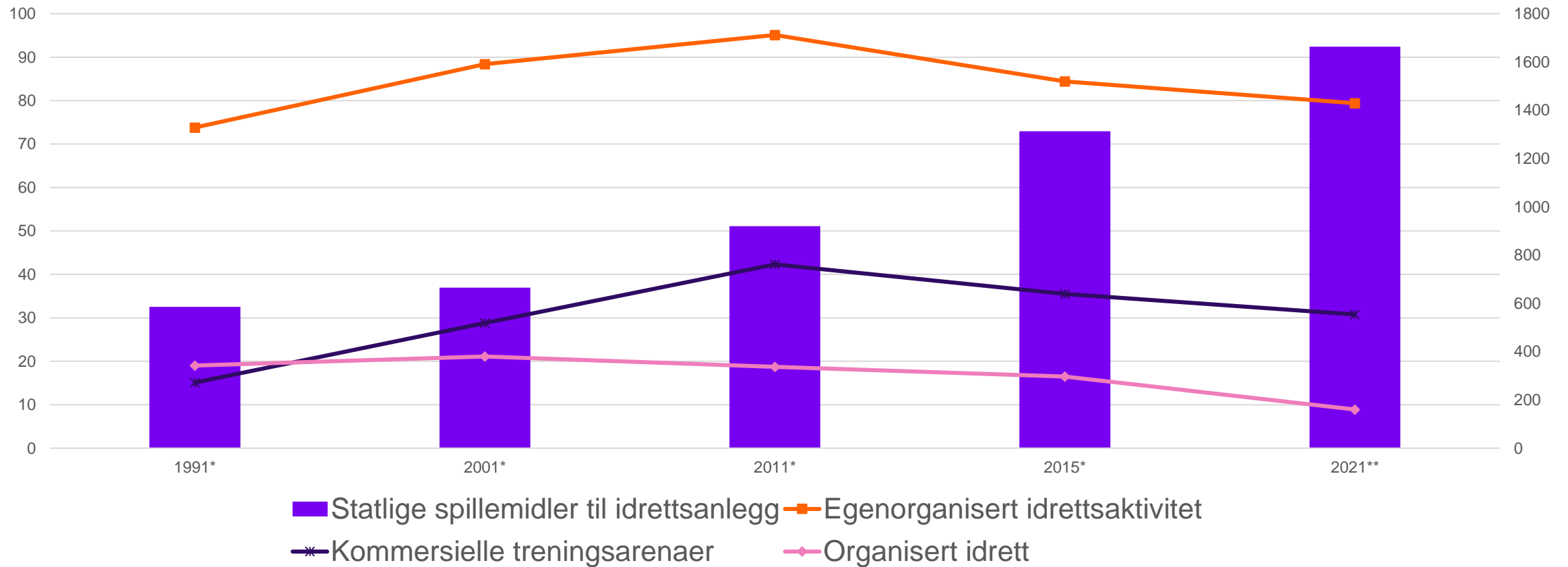
Både voksne og ungdom driver i økende grad sin idrettslige aktivitet i andre sammenhenger enn organisert idrett

For barn (6-15) stabil høy deltagelse i idrettslag (men også her kan det se ut som en i tillegg i økende grad bruker andre arenaer).

Sosial skjev rekruttering til organisert idrett og i bruken av ordinære idrettsanlegg

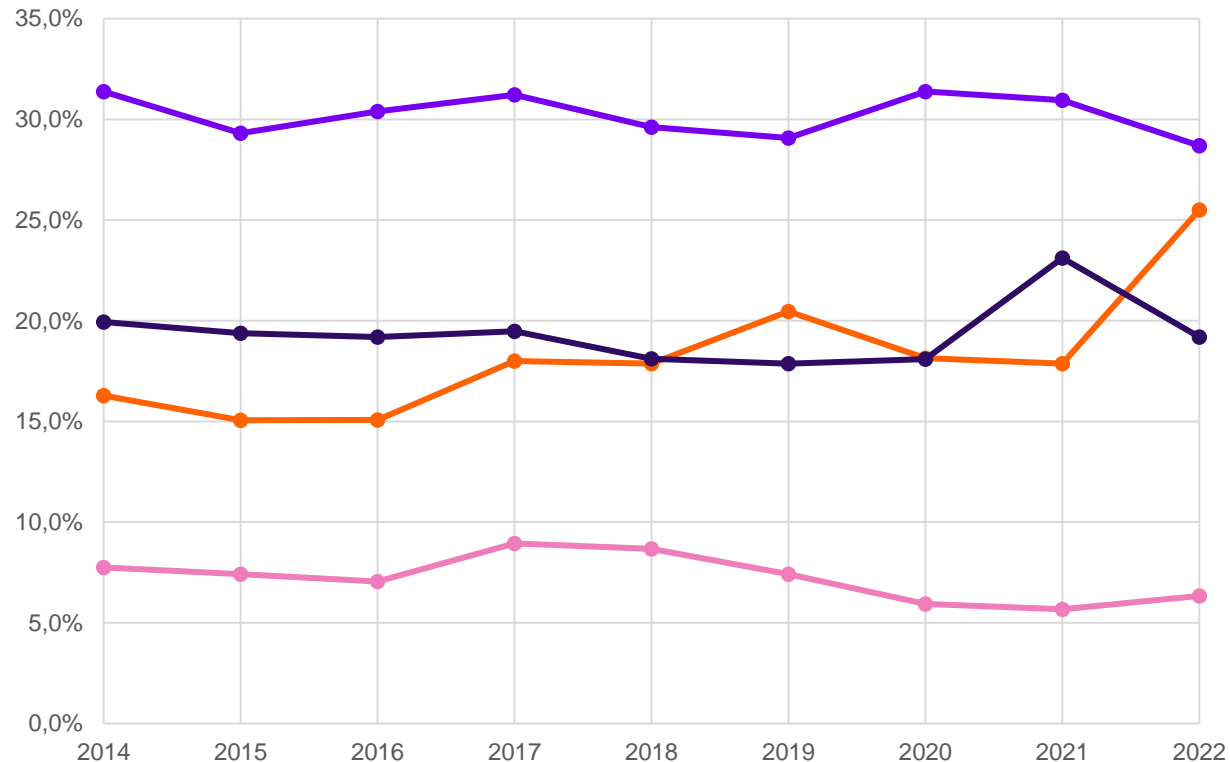
Økende mismatch mellom hva som finansieres/bygges av anlegg og aktivitetsmønstre

Statlige spillemidler til idrettsanlegg (mill 2021-kroner) og i hvilken sammenheng den norske befolkningen 15 år og oppover driver idrett og trening (prosent)

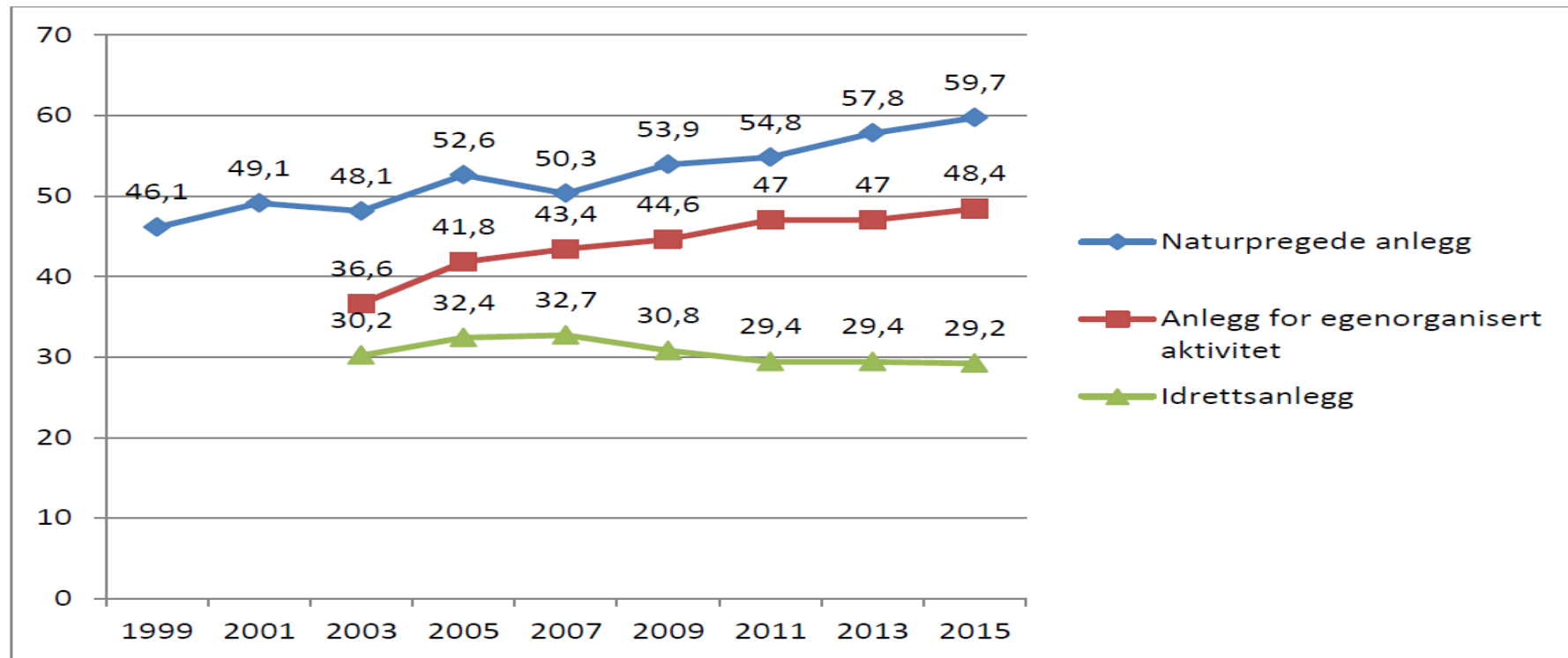
Andelen som trener ofte (3 ganger eller mer i uka) i ulike sammenhenger. Kilde: Nova, Ungdata

- Trener eller konkurrerer i idrettslag 3 ganger eller mer i uka
- Trener 3 ganger eller mer i uka på treningsstudio
- Trener eller trimmer på egen hånd (løper, svømmer, sykler, går tur) 3 ganger eller mer
- Driver med annen organisert trening 3 ganger eller mer i uka

«Deltakelse i den organiserte idretten gikk noe ned under selve pandemien, uten at dette ble kompensert for gjennom en tilsvarende økning etter at pandemien var over. Nedgangen under pandemien fulgte delvis en trend som allerede var påbegynt, men som trolig ble forsterket av pandemien.» (Bakken og Strandbu 2023: 7)

Andel av befolkningen som brukte naturpregede anlegg, anlegg for egenorganisert aktivitet og idrettsanlegg en gang i uken eller mer i perioden 1999-2015. (Breivik og Rafoss, 2017)

Figur 68. Andel av befolkningen som brukte naturpregede anlegg, anlegg for egenorganisert aktivitet og idrettsanlegg en gang i uken eller mer i perioden 1999-2015.

«Det er derfor langt mer å hente via friluftsliv og egenorganisert aktivitet enn ved videre utbygging av fotballbaner, som bare dekker 10 prosent av befolkningens aktivitetsbehov, stort sett menns. De fleste spesifikke idrettsgrener domineres av de unge, spesielt av menn, og av den øverste sosiale klasse»
(Brevik og Rafoss 2017: 114).

Dansk sideblikk

En liknende tippelov et par år seinere, mer overlatt til idrettsorganisasjonene å fordele midlene

«Idrætsorganisationernes eksistens er kun i ringe grad påvirket av de endringer der sker i idrætten, fordi de store økonomiske tilskudd fra tips og lotto har gjort dem relativt uafhængig av efterspørgslen efter deres aktiviteter og tilbud» (Ibsen 1995: 49).

Hva med anleggspolitikken?

Studier tyder på at 40 prosent av aktuell tid så blir *ikke* sentrale idrettsanlegg brukt: For tiden mellom kl. 16-22, fra mandag til fredag, er faktisk bruk 61 prosent for både innendørshaller og kunstgressbaner

Og brukerne er i all hovedsak fornøyd med anleggssituasjonen.

Norsk lokal anleggspolitikk

Idrettssiden får i stor grad gjennomslag for sine ønsker; behovene tas for gitt

Stiller med både kulturell, human og ofte økonomisk kapital

De store idrettene blir prioritert før mindre – og mindre kulturelt etablerte – idretter

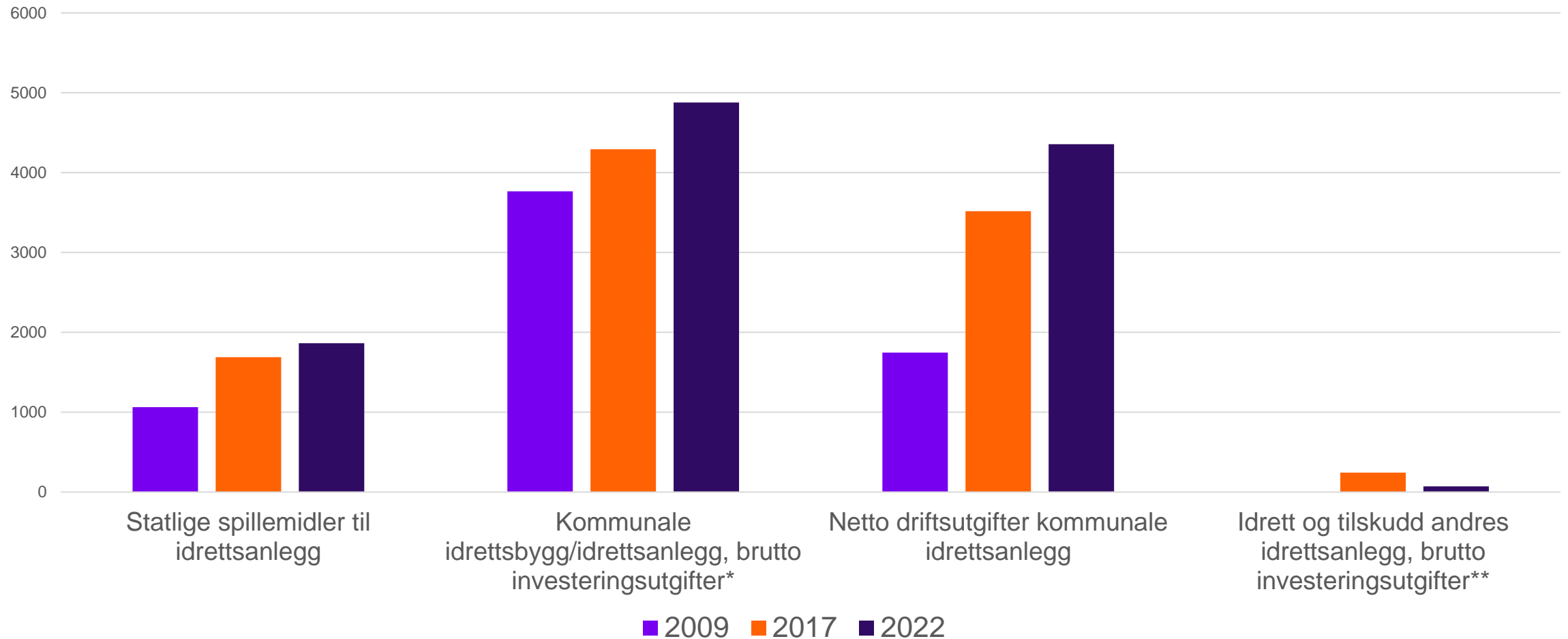

Organisert idrett blir prioritert framfor egenorganisert aktivitet

Men endringer i retning mer anlegg for egenorganisert aktivitet og mer kommunal styring de seinere årene?

Offentlig støtte til idrettsanlegg. Tall for spillemidlene er hentet fra Hovedfordelingen; tall fra kommunene er hentet fra Kostra

Avrundning

